

Конституційний процес: як і навіщо?

З 2020 року в Україні запущено Конституційний процес, який має на меті встановлення конституційного ладу згідно з Конституцією України 1996 року. З деталями процесу ознайомлено вже досить багато людей, проте недостатньо для того, щоб усе суспільство було повною мірою ознайомлено з цим історичним явищем. Просвіта населення в цьому напрямку є пріоритетною, тому є необхідність структурувати мету, завдання процесу та роз'яснити всю суть того, що собою являє цей процес.

Саме тому розглядаються наступні тези:

1. Юридичні аспекти та історія виникнення Конституційного процесу.
 2. Доцільність Конституційного процесу з точки зору простого громадянина.
 3. Проекти та практичні поради для реалізації Конституційного процесу.
 4. Методичні рекомендації щодо створення та управління конституційним органом місцевого самоврядування.
 5. Підводні камені.
- 1. Юридичні аспекти та історія виникнення Конституційного процесу.**

Конституційний процес як явище не виник на порожньому місці. Річ у тому, що під час становлення української державності відбувалося багато проблемних подій. Головним чинником виникнення цього процесу є масштабна правова колізія, яка тягне за собою жахливі тридцятирічні наслідки для всієї країни. Проблема колізії в тому, що через неї Україна досі не реалізована як держава та вимушена проводити нікчемне існування. Розберемося по порядку.

Почалося все 20 квітня 1978 року. Саме тоді Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі – ВР УРСР)

прийняла нову Конституцію УРСР. З того часу туди було внесено багато правок та тривалий час УРСР жила саме за цим Основним законом. Проте настав 1991 рік, коли болісно, але цілком очевидно для всіх, розпався Союз Радянських Соціалістичних Республік. Україна стала незалежною та виникла необхідність у створенні нової держави.

Перший документ, який спадає на думку – це Акт проголошення незалежності України. Основний нюанс – акт був прийнятий 24 серпня 1991 року голосуванням депутатів ВР УРСР та оформлений у вигляді постанови ВР УРСР. Основна помилка в тому, що внизу акта стоїть підпис «Верховна Рада України». Як може такий підпис стояти під документом УРСР, якщо Верховної Ради України ще не створено? Тобто ми отримуємо факт простого перейменування УРСР на Україну.

Наступний документ – це закон Про Президента УРСР, який досі чинний. На сайті Верховної Ради УРСР це чітко вказано. Прийнятий цей закон був 5 липня 1991 року ще до проголошення незалежності УРСР. В ньому прописані основні засади діяльності Президента, і всі президенти, які нам відомі ведуть свою діяльність саме за цим законом, а не за українським.

Цікавий факт полягає в тому, що в 1991 всі чиновники цілком і повністю розуміли необхідність написання нової Конституції. Чим деякі з них, власне, і почали займатися. На період створення нової Конституції України партійні діячі в тому ж складі користувалися Конституцією УРСР 1978 року. Проте тут вони вирішили повернути цікаву схему: з Конституції 1978 року вони вирішили вилучити всі соціалістичні гасла та замінити слова «УРСР» на слова «Україна». І якщо переглянути архівні фото, то можна побачити, як перший Президент УРСР-України Леонід Кравчук дає присягу на книжці, на якій написано «Конституція України». Конституція України була прийнята аж 28 червня 1996 року, при цьому, за цей час було обрано двох президентів. Інавгурація Леоніда Кравчука

відбулась 5 грудня 1991 року, а інавгурація Леоніда Кучми – 10 липня 1994 року. Тобто ці два президента вибиралися ще за старою Конституцією УРСР. Ніхто на це звертає уваги, не розуміючи, що це основа правового порядку в державі.

Третій головний документ, який повністю проливає світло на ті події, – це Закон про правонаступництво України, прийнятий 12 вересня 1991 року на сесії ВР УРСР. Саме там у чертвортій статті вказано, що всі закони, Конституція та органи УРСР діють на території України до прийняття нової Конституції, тобто до 28 червня 1996 року. І після прийняття Конституції 1996 можна побачити, що жодні органи не були ліквідовані, а продовжили свою роботу у звичному режимі. Доказом цьому слугує те, що скликання Верховної Ради ведуться ще з 30 березня 1990 року (перше, а точніше дванадцяте скликання Верховної Ради УРСР), Кравчук вважається першим президентом, а Кучма другим, хоча Кучма повинен був бути переобраним після прийняття Конституції. Будучи обраними 30 березня 1990 року депутати ВР УРСР, у травні того ж року обнулили всі попередні скликання і з XII скликання стали ВР I скликання.

Не знаючи, що робити, радянські посадовці діяли за старими законами. Хоча не виключено, що задум був саме таким, щоб залишити Україну зі старою системою, аби користуватися даним правовим становищем задля власної вигоди. Хай там як, достеменно не відомо, була це випадковість чи все таки злочинний задум.

Якщо уважно поглянути на дати заснування всіх державних органів, що зараз діють на території України, можна помітити наступну аномалію – всі вони засновані згідно радянської Конституції.

Більшість теперішніх міністерств засновані ще до утворення так званого «Кабінету міністрів України». 4 травня 1991 року почав діяти

Закон про утворення Кабінету міністрів УРСР, який досі не втратив чинності. Підписаний він 18 квітня 1991 року головою ВР УРСР Кравчуком. Натомість ми маємо інший Закон про Кабінет міністрів України, прийнятий аж 27 лютого 2014 року. Такий закон не означає утворення нового органу згідно нової Конституції, він означає банальне перейменування органу.

Крім того, посадові особи УРСР, як відомо, не цураються порушувати навіть своє старе законодавство, яке вони визнають. Так, наприклад, 11 березня 2020 року на посаду голови Держаної санітарно-епідеміологічної служби (головний санітарний лікар – перший заступник міністра охорони здоров'я) розпорядженням прем'єр-міністра Дениса Шмигала було призначено Віктора Ляшка. Факт – Указ Президента Про Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу України втратив чинність 22 червня 2019 року. 29 березня 2017 року вийшла постанова Кабінету міністрів №348, згідно з якою Держсанепідслужбу було ліквідовано. Отже, виникає питання: чим займається Віктор Ляшко? Як можна обіймати посаду, якої не існує? Відповідь – ніяк, це незаконно навіть з точки зору неконституційних органів. І прикладів таких порушень і доказів радянського походження теперішніх органів, засновниками яких є не народ, а ради народних депутатів.

В решті-решт, немає жодних місцевих органів, які були б утворені згідно з чинним Основним законом.

Нічого не змінилось і на міжнародній арені. На сайті ООН у списку членів організації чітко зазначено про те, що в 1991 році УРСР, БРСР і РРФСР були просто перейменовані на Україну, Білорусь і Росію. Позитивним прикладом є Польща та Чехія, які після розпаду соціалістичного блоку ліквідували всі органи старої системи та заснували нові. Державність ПНР і Чехословаччини була ліквідована. Натомість у президент РРФСР Борис Єльцин 24 грудня 1991 року написав до ООН

листа, в якому зазначив, членство СРСР в ООН продовжується посередництвом Російської Федерації (РРФСР) (на той момент РРФСР визначила себе правопріємником СРСР), і тому попросив змінити табличку «СРСР» на «РФ».

Де ж тоді взяти конституційні органи? Відповідь – самостійно утворити. Конституція змінилася. В Конституції України 1996 року чітко зазначені всі права українського народу. Стаття 5 Конституції зазначає, що єдиним джерелом влади в Україні є народ. Новим засновником органів держави має бути народ. Саме цим і займається Конституційний процес. У 2020 році активна меншість населення України почала реалізовувати своє право бути засновником на своїй землі. І почалося все знизу – з утворення конституційних органів місцевого самоврядування (ОМС). 2 лютого 2020 року було створено перший в Україні конституційний ОМС – Амур-Нижньодніпровська районна в місті Дніпро рада. Місто Дніпро і стало основним джерелом ідей, документів і концепцій для початку процесу. З того часу ця інформація почала поступово поширюватися по всій території України. Крок за кроком напрацьовувалися нові концепції та проекти щодо покращення роботи в цьому напрямку. В решті-решт, все дійшло до того, що 21 грудня 2020 року в Києві на Всеукраїнському Національному Конгресі було утворено всі держані органи та посади, які згадані в Конституції. Було утворено Верховну Раду України та обрано її перший спеціальний склад, а також обрано першого Президента України.

Насправді, дослідження в області Конституції велися ще з часів її прийняття. Дослідження вели такі люди як Леся Божак, Ольга Уграк, Геннадій Туркін та інші. Активна фаза реалізації теорії на практиці була розпочата лише в 2020 році. Хоча в процесі дослідження було виявлено, що АНД районна в Дніпрі рада не була першою в Україні, адже знайшовся конституційний ОМС, утворений у 2012 році в процесі дослідження Геннадія Туркіна. І можливо, що подібні ради засновані ще раніше в

інших населених пунктах України. Кінцевою метою Конституційного процесу є повне встановлення української державності згідно Конституції України 1996 року.

2. Доцільність Конституційного процесу з точки зору простого громадянина.

Після поширення інформації про Конституційний рух в Україні реакція суспільства була і залишається неоднозначною: деякі люди долучаються до руху та стають активними учасниками, деякі заперечують усі дослідження та наполягають на тому, щоб залишити радянські органи, деякі просто висміюють, хоча останні згодом переходять зі стану насмішок у стан спостереження та пасивної зацікавленості, а деякі відстоюють конституційні права в інший спосіб.

У багатьох все одно виникає питання – навіщо все це, адже і так нормально і стабільно живеться. В юриспруденції існує таке поняття як організаційно-правова форма, яку визначає засновник. Організаційно-правова форма дає розуміння того, яку мету несе утворення та який принцип роботи має утворена структура. Якщо організаційно-правова форма залишається старою, то й структура продовжує діяти зі старою метою та уставом. І така форма дає чиновникам УРСР діяти як їм завгодно відповідно до старих законів, якими вони користуються.

Конституційний процес показав, що робота старих органів української держави неефективна. Радянські структури впровадили в життя суспільства безліч непотрібних антиконституційних законів та створили купу безглуздих органів, які нічим корисним не займаються (наприклад, антикорупційні органи). До того ж за 30 років Україна хоч і просунулась, проте досі відстає в розвитку від провідних світових держав, економіка залишається імпортоорієнтованою і продовжує стагнувати. Україна експортує лише сировину. Україна на світовій арені досі залишається другорядний

гравцем, за якого все вирішують інші. Під час створення ОМС по всій Україні ставилося питання те, чи задоволені люди роботою органів УРСР. Всі відповідали, що вони незадоволені. Це перший показовий випадок. Другий випадок стався під час так званих місцевих виборів 25 жовтня 2020 року, на які прийшло менше 30% населення. Багато хто списував це на неконституційний карантин, але можливість прийти була у всіх, і люди не висловили довіри цим органам.

В процесі свого розвитку Конституційний рух зачепить кожного українця, і залишатись осторонь уже ніхто не зможе, оскільки Україна заслуговує на розвиток і на формування самостійної правової держави.

3. Практичні проекти для реалізації Конституційного процесу.

Конституційний процес не є збіговиськом простих фанатів Конституції та чергових теоретиків. У конституційному середовищі повно талановитих людей, які постійно займаються розробкою практичних проектів для повноцінного розвитку процесу.

Одним з основних проектів для просування процесу є підготовка дипломатичної місії українського народу до Генеральної асамблеї ООН, на якій буде винесено питання про виведення УРСР зі складу ООН. Займається цим перший Президент України Анатолій Балахнін.

Зокрема, фахівцями з Конституційного процесу розробляються: проект «Народна економіка» для поліпшення та лібералізації економіки; проект з забезпечення здешевлення тариф на комунальні послуги, оскільки ціни на енергоресурси в Україні мають ціну, яка економічно необґрунтована; документаційна робота для ефективної організації ОМС, проект розробки нової валютно-фінансової системи України, а також багато іншого. Деталі цих проектів поки що не публікуються оскільки вони досі на стадії розробки. Готові варіанти будуть оприлюднені та загальнодоступні для всіх, проте на даний момент немає можливості їх

повністю структурно описати. Загалом всі проекти затверджуються та розробляються Українським Конгресом Місцевого Самоврядування та Всеукраїнським Міжрегіональним Конгресом.

4. Методичні рекомендації щодо створення та управління конституційним органом місцевого самоврядування.

У багатьох людей, що тільки починають своє знайомство з Конституційним процесом, постійно виникають питання щодо того, як правильно та ефективно організувати та керувати органом місцевого самоврядування.

Насправді, утворити ОМС надзвичайно просто, однак важливо в процесі дотриматись усіх юридичних норм. Для початку варто розробити протокол зборів жителів вашого осередку, тобто населеного пункту, в якому ви проживаєте. Протоколи обов'язково пронумерувати. В протоколі варто зазначити статус жителів та факт того, що всі присутні визнають дію Конституції України 1996 року, також згадати адресу та населений пункт, якому відбуваються збори, і згадати в протоколі факт припинення діяльності радянських органів. Далі необхідно розписати всі питання, що будуть винесені на збори: питання визнання нечинними органи державності УРСР відповідно до нової Конституції та їхню ліквідацію на території вашого населеного пункту, питання про створення органу місцевого самоврядування та назвати його, питання про утворення структурних підрозділів вашого новоутвореного органу (ради), необхідно утворити виконавчий комітет, комунальний відділ, територіальну поліцію. Згодом в процесі роботи вашого ОМС можна утворювати інші структурні підрозділи, все аналогічно міністерствам, тільки на місцевому рівні. Також перед цим необхідно поставити питання про проведення перших виборів до вашої ради. Депутатами можуть стати всі, хто прийшов на збори. Запросіть на збори жителів вашого осередку. Для заснування органу достатньо і п'яти людей, хоча можна і більше, фіксованої кількості

немає. Голосування можна проводити підняттям рук, можна голосувати за себе. Це здійснення установчої влади, для якої немає обмежень у вигляді таємних виборів, хоча за бажання їх можна провести. Далі проводяться вибори голови ради серед числа присутніх жителів. Також обов'язково проведіть голосування з приводу державних символів, їх необхідно затвердити згідно Конституції – прапор, великий герб і гімн. Це необхідно для роботи органу та оформлення документів. Важливо зазначити, за чією ініціативою були проведені збори. Далі завершуєте збори та згодом організуєте першу урочисту сесію ради, на якій всі, хто був обраний депутатом першого скликання складають присягу.

Згодом в процесі роботи ради на кожній сесії прийматимуться відповідні рішення, які обов'язкові до виконання на території вашого осередку, якщо вони не суперечать конституції. На початку роботи вам необхідно прийняти всі рішення, які захищатимуть вас від неправомірних дій. Згодом варто повідомити органи УРСР у вашому населеному пункті, що вони більше не можуть діяти у зв'язку з утворенням конституційних органів. Для ефективної роботи вам також іншими установчими зборами жителів необхідно утворити Міровий суд для забезпечення правосуддя на вашій території, який буде гарантією вашого правового захисту.

Сповістіть про цю подію інших жителів вашого осередку. Всі ваші права на місцеве самоврядування гарантуються та забезпечуються статтею 5, статтею 7, статтями 140-146 Конституції України 1996 року.

Всі сесійні засідання та установчі збори варто записувати на відео, бажано в прямому ефірі, та публікувати. Документацію органу теж треба оприлюднювати в загальнодоступних ресурсах та мати при собі оригінали та електронні копії.

Всі продуктивні рішення, які необхідно прийняти вже розроблено та інші ще будуть розроблятися в процесі роботи. Ефективність вашого органу залежить лише від вашої активності.

5. Підводні камені.

Навіть у Конституційному процесі є свої підводні камені та проблеми.

Наприклад, якщо придивитися уважно до Закону про правонаступництво, то з'ясується, що він ніяким чином не ліквідує державності УРСР і не закладає фундаменту для формування нової держави. в ньому згадується, що Україна є правонаступником СРСР та бере на себе певні його зобов'язання. А оскільки всім відомо, що в 1991 відбулося просте перейменування, то зрозуміло, УРСР визначила себе правонаступником СРСР. Навіть Конституція 1996 року приймалася тією самою ВР УРСР.

22 серпня 1992 року четвертий президент УНР у вигнання Микола Плав'юк склав свої повноваження та передав їх Леоніду Кравчуку. І Україна стала правонаступницею УНР. Не може Україна бути правонаступницею одночасно двох держав.

Також не забувайте про те, що на процес дуже бурхливо старі радянські органи. До вас із питаннями може прийти СБ УРСР, або навіть увірватися до вашої оселі з несанкціонованими обшуками. Хоча далі цього нічого ніколи не заходить, тому що вони знають, що ви все зробили за законом. У своїй діяльності вони не керуються Конституцією, тому вони не можуть пред'явити вам навіть підозру та звинуватити вас у чомусь. Максимум – зарахують вас свідком у справі. Головне, правильно реагувати.

Проте вище зазначені нюанси жодним чином не дискредитують процес, а тільки навпаки його підтверджують, бо виконання Конституції

України 1996 року вкрай необхідне для формування нової державності. Та після остаточного встановлення конституційного ладу необхідно встановити новий конституційний лад з новими законами, новою Конституцією, новими органами та конкретною ліквідацією УРСР та заснування нової держави – України. Все для звільнення себе від старих юридичних зобов'язань, які взяла на себе УРСР.

Подальші деталі процесу обов'язково будуть відомі та оприлюднені. Тому живіть за Конституцією!